

SXEDIO-B.115

15.7.1974: Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΧΡΙΣΤΟΣ ΒΑΚΗΣ ΒΑΣΑΝΙΖΕΤΑΙ ΑΓΡΙΑ ΣΤΟ ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΠΡΑΞΙΚΟΠΗΜΑΤΙΕΣ. Ο ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ ΣΑΝ ΕΙΔΕ ΤΑ ΤΑΝΚΣ ΑΝ ΕΙΣΕΡΧΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΜΕΓΑΡΟ ΗΤΑΝ ΝΑ ΦΩΝΑΞΕΙ ΠΩΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΤΟΥΣ ΕΦΘΑΣΕ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΚΑΙ ΟΤΙ "ΘΑ ΜΑΣ ΠΟΥΛΗΣΟΥΝ" ΚΑΙ "ΘΑ ΜΑ ΚΑΤΑΣΤΡΕΨΟΥΝ

Ο Υπουργός Δικαιοσύνης Χρίστος Βάκης βρισκόταν το πρωινό της έκρηξης του πραξικοπήματος της **15ης Ιουλίου 1974**, στο Προεδρικό Μέγαρο όπου θα συναντούσε το Μακάριο για να συζητήσουν ένα εκκρεμές νομοσχέδιο. Τον είχε γι' αυτό τον σκοπό καλέσει ο ίδιος ο Μακάριος κατά τη συνεδρία του υπουργικού της Πέμπτης **11 Ιουλίου 1974**.

Στις **8.15**, λίγα λεπτά πριν εκραγεί το πραξικόπημα βρισκόταν στο προεδρικό. Κάθησε στο γραφείο του διευθυντή του προεδρικού γραφείου Χάρη Βωβίδη και ετοιμαζόταν να πει τον καφέ του όταν άρχισαν οι πυροβολισμοί. Εκείνη τη στιγμή ο Μακάριος βρισκόταν με ελληνόπουλα της Αιγύπτου και σκόπευε να βγει μαζί τους στον κήπο για φρωτογραφίες.

Αφηγήθηκε ο Χρίστος Βάκης στο περιοδικό "Εικόνες" (τεύχος **32, 7-20 Ιουλίου 1978**):

"Από τους πρώτους πυροβολισμούς έσπασαν τζάμια. Ο ανεψιός του Εθνάρχη Ανδρέας Νεοφύτου πετάχτηκε από το παράθυρο του γραφείου του κ. Βωβίδη για να δει τι συνέβαινε. Όταν επέστρεψε τους είπε ότι είχαν μπει τα tanks στον κήπο του προεδρικού.

Από τη νότια πλευρά του προεδρικού όπου βρίσκονταν τα μαγειρία έγινε αντιληπτή πυρκαγιά. Ηδη άρχισε να γεμίζει καπνός το κτίριο. Για λόγους ασφαλείας μεταφέρθηκαν όλοι τους- ο Μακάριος, ο κ. Βάκης, ο υφυπουργός κ. Π.

Σταύρου και άλλοι- μαζί με τα παιδιά στον μεγάλο διάδρομο που οδηγεί στο γραφείο του όπου

πραγματοποιούνται οι συνεδρίες του Υπουργικού Συμβουλίου.

Ο πιο ψύχραιμος απ' όλους ήταν ο Εθνάρχης. Χαμογελώντας προσπαθούσε με διάφορα λόγια να καθησυχάσει τα παιδιά που τα είχαν βάλει να ξαπλώσουν στο πάτωμα.

Στο μεταξύ συζητούσαν μεταξύ τους το γεγονός.

Ο Εθνάρχης απαντώντας σε κάποια στιγμή σε σχόλιο του κ. Σταύρου είπε:

"Φοβάμαι ότι πράγματι είναι τρελλοί. Είναι το τέλος μας, θα μας πουλήσουν, θα μας καταστήψουν. Μου είναι απίστευτο".

Ο Εθνάρχης αρνείτο να φύγει. Προσπαθούσαν όλοι να τον πείσουν ότι ήταν εθνική ανάγκη να φύγει, αλλ' επέμενε στην άρνηση του. Τελικά όμως εκάμφθη μπροστά στις πιέσεις όλων. Οι κ.κ. Θρασυβούλου και Ποταμάρης είχαν κιόλας ανιχνεύσει τον ποταμό, προς τη δυτική πλευρά, και είχαν διαπιστώσει ότι δεν υπήρχαν εκεί πραξικοπηματίες. Όταν τον πληροφόρησαν γι' αυτό ο Εθνάρχης δεν είπε τίποτε. Στάθηκε τους κοίταξε όλους, κοίταξε το γραφείο του και πλησίασε την εικόνα του Χριστού που ήταν κραμμασμένη σε μια γωνιά. Εβγαλε τα άλλα εκκλησιαστικά του κοσμήματα (άφησε μόνο ένα σταυρό) έβγαλε το καλιμαύχι, γονάτησε, προσευχήθηκε, σηκώθηκε και φόρεσε ξανά το καλιμαύχι. Όλα αυτά τα έκανε με απόλυτη ηρεμία- σαν να βρισκόταν εκείνη τη στιγμή σε εκκλησία και τίποτε δεν συνέβαινε γύρω του. Και όμως έξω ήταν κόλαση από τα βλήματα, τις σφαίρες και τις φωτιές και ήδη καιγόταν το προεδρικό.

Υστερα ξανάριξε γύρω του, στο γραφείο και στους ανθρώπους ακόμη, μια δραματική ματιά και χωρίς να πει τίποτε έφυγε.

Τον ακολούθησαν και οι υπόλοιποι με προορισμό τα βοηθητικά κτίρια στο δυτικά του προεδρικού.

Οι πυροβολισμοί συνεχίστηκαν για **15-20** λεπτά ακόμη. Υστερα φάνηκε μια διμοιρία λοκατζήδων, με

επικεφαλής Ελλαδίτη λοχαγό. Είδαν από μακριά τον κ. Βάκη και φώναξαν:

- Μη φοβάστε, μη κινείστε, σηκώσε τα χέρια ψηλά.

Δυο λοκατζήδες τον πλησίασαν με το λοχαγό και τον πήραν. Καθ' οδόν ο λοχαγός τους άφησε λέγοντας τους λοκατζήδες να τον οδηγήσουν έξω. Μόλις όμως πάτησαν στην άσφαλο του ανατολικού δρόμου της εξόδου κάποιος άλλος λοκατζής που τον είδε φώναξε:

- Τούτος εν ο Βάκης ο υπουργός.

Και τότε άρχισε το μαρτύριο του. Τον κτύπησαν με τους υποκοπάνους τον έρριξαν χάμω κι' άρχισαν να τον κλωτσούν. Ενώ συνεχιζόταν η κακοποίηση του κάποιος ελλαδίτης είχε από μακριά τη σκηνή και τους φώναξε.

- Τι κάνετε βρε εκεί;

- Εν ο υπουργός του Μούσκου κύριε Ταγματάρχα, του απάντησαν.

Ο ταγματάρχης εξαγριωμένος τον πλησίασε και του είπε:

- Ελα δω βρε κόκκινε, στάσου προσοχή να σε εκτελέσω.

Ο κ. Βάκης ζαλισμένος όπως ήταν από τα κτυπήματα στάθηκε.

- Εκτελέστε με κύριε Ταγματάρχη, απάντησε.

- Είναι μέσα ο Μούσκος βρε; Κήκε; ρώτησε ο ελλαδίτης. Δεν ξέρεις ε; Να την πρώτη, έτσι (του είπε πυροβολώντας στον αέρα) αλλά την άλλη θα την φας. Και κτύπησε τον κ. Βάκη με το πιστόλι στο κεφάλι.

Το αίμα άρχισε να τρέχει από το κεφάλι του κυπρίου υπουργού, που από το κτύπημα έπεσε χάμω.

Δυο στρατιώτες τότε τον σήκωσαν και τον μετέφεραν στο μικρό φυλάκιο της εξόδου. Εκεί έμεινε για μια περίπου ώρα. Στο μεταξύ το σακκάκι, το παντελόνι, το πουκάμισο και τα εσώρουχα του ακόμη γέμισαν αίματα. Ζήτησε τότε από το στρατιώτη να ειδοποιήσει τον ταγματάρχη ότι δεν ένοιωθε καλά και έπρεπε να τον μεταφέρουν στο Νοσοκομείο. Διαβίβασε πράγματι την παράκληση ο στρατιώτης, αλλά έφερε την

ακόλουθη απάντηση του Ταγματάρχη:

"Πέστε του ότι πρώτα θα μεταφέρουμε τους νεκρούς, μετά τους δικούς μας τραυματίες και αν επιζήσει ως τότε θα τον μεταφέρουμε κι' αυτόν".

Κατά τη διάρκεια της κρατήσεως του στο φυλάκιο ο κ. Βάκης έβλεπε τα ελληνόπουλα της Αιγύπτου που τα είχαν μεταφέρει κάτω από τα πεύκα του κήπου. Από εκεί αλλά και ενώ τον μετέφεραν στο φυλάκιο, είδε και το τραγικό θέαμα των νεκρών και των τραυματιών. Τρία πτώματα βρίσκονταν δίπλα από ένα τεθωρακισμένο σε ένα σημείο που όπως είχε ακούσει οι πραξικοπηματίες δολοφόνησαν εν ψυχρώ και ένα αστυνομικό.

Απ' ότι επίσης αντιλήφθηκε από συνομιλίες στρατιωτών και αξιωματικών οι εθνοφρουροί κτυπήθηκαν μεταξύ τους κατά λάθος, στην περιοχή κοντά στην πισίνα με αποτέλεσμα να έχουν κι' εκεί νεκρούς και τραυματίες.

Υστερα από λίγο πήγε ακόμη ένας στρατιώτης κοντά του. Πρόσφερε τσιγάρο στον κ. Βάκη και τον ρώτησε αν ήθελε νερό. Του απάντησε καταφατικά. "Αλλά," είπε ο στρατιώτης, "νομίζω ότι πιο πάνω έχει αναψυκτικά. Θα πάω να σου φέρω ένα". Μετά έδωσε ένα πακέτο τσιγάρα "Ρόθμανς Ιντερνάτσιοναλ", κι' ένα κουτί σπίρτα. "Κράτα τα κ. Βάκη" του είπε.

"Από πού με ξέρεις" τον ρώτησε τότε περίεργος ο υπουργός.

"Είμαι από την Καλλέπεια" (Ο Χρ. Βάκης κατάγεται από ένα άλλο χωριό της Πάφου, την Κισσόνεργα). Αλλά μην πεις τίποτα.

Όταν ο Βάκης αντιλήφθηκε τα φιλικά αισθήματα του στρατιώτη απέναντι του τον παρεκάλεσε να σταματήσει ένα ασθενοφόρο απ' αυτά που περνούσαν κάθε λίγο απ' εκεί για να τον μεταφέρει στο Νοσοκομείο.

Πράγματι ο νεαρός Εθνοφρουρός "πραξικοπηματικά" και χωρίς να ενημερώσει τους προϊσταμένους ή άλλους συναδέλφους του σταμάτησε ένα ασθενοφόρο:

"Έχω ένα πληγωμένο να πάει στο νοσοκομείο"
είπε στον οδηγό.

Στις **11.45** ο κ. Βάκης έμπαινε στο Νοσοκομείο. Ταράχτηκαν όταν τον είδαν οι γιατροί και οι νοσοκόμοι. Φρόντισαν και τον έστειλαν αμέσως, αφού τον περιέθαλψαν, στο νούμερο **1** δωμάτιο στην πτέρυγα των "Πράϊβεϊτ".

Μάλιστα, ενώ αρχικά κατέγραψαν τα βιβλία τους το όνομά του, αμέσως μετά το έσβησαν για να αποφύγουν το ενδεχόμενο να πληροφορηθούν οι πραξικοπηματίες από έλεγχο των βιβλίων την εκεί παρουσία του.

Με ιδιαίτερη φροντίδα, αλλά "συνωμοτικά" τον περιέθαλπαν μέχρι την Παρασκευή **19** Ιουλίου. Αλλά τελικά καίτοι διέρρευσε η πληροφορία για την εκεί μυστική παραμονή του, διότι ο στρατιωτικός διοικητής του Νοσοκομείου Ντάνος, αξιωματικός του Ναυτικού, συνοδευόμενος από κάποιον που παρίστανε τον αξιωματικό της Εθνοφρουράς ενώ δεν ήταν, τον βρήκαν και έδωσαν εντολή να τον μεταφέρουν στην Ψυχιατρική πτέρυγα. Εκεί έμεινε μέχρι το Σάββατο **20** Ιουλίου, ημέρα της έναρξης της τουρκικής εισβολής.